

Gråbrødrene tilbage i Roskilde

I august 1993 vendte den franciskanske orden tilbage til Roskilde. Montfortanerne, der havde opbygget menigheden i Roskilde siden 1901, overdrog nu det kirkelige arbejde til franciskanerne. I 456 år havde gråbrødrene, som er det traditionelle navn for franciskanerne, været væk fra byen, efter at Reformationen tvang dem bort.

Biskop Hans L Martensen indbød den amerikanske franciskaner-konventualprovins (1) om at oprette et kommunitet eller center i Danmark. Tilbuddet centrerede sig mere og mere omkring Roskilde, fordi det var gjort klart for bispedømmet, at montfortanerne ved pater Umans indenfor en overskuelig fremtid ønskede at ophøre med ansvaret for det pastorale arbejde i Skt. Laurentii sogn. (2)

Man ønskede derfor at overdrage kongregationens ejendom - kirke og præstegård - til bispedømmet. I marts 1993 blev det endelig bestemt, at franciskanerkonventualerne pr. 1. august 1993 skulle overtage det pastorale ansvar for Sct. Laurentii menighed i Roskilde i bygninger, som montfortanerne havde overdraget bispedømmet repræsenteret ved Ansgarstiftelsen. Hermed afsluttedes den montfortanske indsats i dén by, hvor den begyndte den 8. juni 1901 i Danmark.

Den franciskanske tradition i Norden er mere end 750 år gammel. Franciskanerordennen kom til Skandinavien i 1225, idet gråbrødrene drog på missionsrejser til de skandinaviske lande fra Hamborg og Lübeck. I 1232 grundlagde de et kloster i Ribe, i 1235 ét i Viborg, i 1237 et i Roskilde og året efter i København. Til sidst var der mere end 300 gråbrødre i det danske rige, som boede på i alt 26 klostre.

I Roskilde vidner gadenavne som St. Gråbrødre Stræde, Lille Gråbrødre Stræde og Gråbrødre Kirkegård den dag i dag om det tidligere Gråbrødre Kloster nær Hestetorvet. Bob Showers OFM.Conv. har om den franciskanske tradition i Danmark skrevet:

Da Reformationen kom til Danmark, blev franciskanerordenen fordrevet. Men den havde allerede sat sit præg, ikke bare på danske gade- og stednavne, men endnu mere på folkeånden. Skt. Frans af Assisi gled aldrig fuldstændigt i glemsel her i landet, og det gav mulighed

Franciskanerne

Den franciskanske orden har sit navn efter Frans af Assisi (1182-1226). Som ung mand af en velhavende familie i Assisi i Italien var han ærgerrig efter at øve krigsbedrifter for derved at kunne optages i ridderskabet, men da han i en krig i 1202 sad i fangenskab, førtes han frem mod sin omvendelse til Gud. Han brød med verden og med sin egen far og levede derefter som tigger.

Efter nogle år fik Frans sine første brødre, og disse blev godkendt som en orden i 1209 og fik navnet Mindrebrødrenes Orden. I dag kaldes de oftere franciskanere eller gråbrødre. Byen Assisi forblev broderskabets centrum, og på få år bredte der sig herfra en bevægelse ud over hele Europa. Franciskanerne prøver at følge Jesus Kristus efter Frans' forbillede.

Sammen med dominikanerne, augustinerne og karmelitterne hører franciskanerne til de fire tiggermunkeordener, som så dagens lys i højmiddelalderen.

I dag er der franciskanere i hele verden. Der er både mandlige og kvindelige franciskanerordener, ligesom der er en orden for lægfolk.

Den mandlige ordensgren har i mange århundreder været delt i flere grene. Den gren, der virker i Danmark, hedder konventualer-franciskanerne, der betegner sig med bogstaverne OFM.Conv. (dvs. *orden frati minori conventuali*, Mindre Brødres Orden konventualet). De ønsker at bo i fællesskaber med fælles bøn, måltider og ledelse ud fra en tro på, at det er i fællesskabet, de bedst kan finde og efterleve Guds nærvær i livet. Det er især i den fælles tidebøn, messen og i deres kapitler, at de fejrer den fælles tro og kald. Kapitlerne holdes en gang om måneden, hvor alle vigtige beslutninger træffes i fællesskab. I Danmark er der mere end 60 katolikker der kalder sig franciskanere.

Indenfor de mandlige grene af ordenen er de tre største OFM. (brune franciskanere), OFM.Cap. (kapucinere) og OFM.Conv. (konventualerne). Den sidste gren omfatter ca. 5000 medlemmer og har foruden klostret i Roskilde også et kloster i Nakskov og et i Sverige.

De kvindelige ordener omfatter den anden orden for klarisserne og flere tredieordener, der samlet kaldes franciskanersøstrene.

Desuden er der Lægordenen OFS for lægfolk, der ikke bor i fællesskab, og som ofte er gift.

for den franciskanske bevægelse at "genetablere" sig i Danmark i begyndelsen af 1900-tallet. (3)

Tre franciskanere flyttede ind i det nye Gråbrødrekonvent, som præstegården blev omdannet til: Charles McCarthy og Robert Showers, begge fra USA, og Hans Christoffersen fra Danmark. De var i august 1993 blevet inviteret til Roskilde, hvor pater Hans afløste pater Umans som sognepræst for Skt.

Laurentii menighed. Pater Braun blev boende som gæst hos franciskanerne i Roskilde, og pater Umans fortsatte med at virke som præst for benediktinerinderne på Vor Frue Kloster Åsebakken ved Birkerød.

Da patrene Hans Christoffersen, Charles McCarthy og Bob Showers etablerede sig i Roskilde i 1993, holdt de Mariafest i Skt. Laurentii Kirke i det efterfølgende forår, som var en noget særlig Mariafest. Det var festen for *Maria Consolatrix Afflictorum*, de omsorgsfuldes trøster, som det nye Gråbrødrekonvent i den gamle præstegård var indviet til.

De tre gråbrødre havde anmodet Roskilde Domkirkes menighedsråd om at måtte få en mursten fra det gamle Gråbrødrekloster, som blev grundlagt af deres ordensbrødre i 1200-tallet. Menighedsrådet havde behandlet forespørgslen og besluttet, at gråbrødrene ikke bare skulle have en munkesten, men en af klostrets fundamentssten af frådsten fra Roskildeegnen. Museumsmyndigheder blev adspurgte og gav tilladelse til, at stenen blev "uddeponeret".

Den fornemme sten blev overrakt ved en velbesøgt højtidelighed i Skt. Laurentii Kirke af den daværende formand for domsognets menighedsråd, Keld Winckelmann, og domkirkens værge, oberstløjtnant Peter Randløv. Keld Winckelmann

Franciskanerne Hans Christoffersen, Charles McCarthy og Robert Showers med en gæst i "Gråbrødrehus". Fotografi privat eje.

*Biskop Czeslaw Kozon i
Skt. Laurentii Kirke
1995. Det
stemningsfyldte foto blev
"Årets pressefoto 1996".
Foto: Mie Bidstrup.*

kaldte ved overrækkelsen af stenen menighedsrådets beslutning for "en gestus overfor den katolske kirke". (4)

Pater Hans Christoffersen var sognepræst for Skt. Laurentii sogn til 1996, hvorefter han rejste tilbage til USA. Han blev efterfulgt af den nuværende sognepræst, pater Charles McCarthy, der i sine første år i Roskilde fungerede som bispedømmets ungdomspræst.

I dag 2001 bor i "Gråbrødrehus" også pater Bob Showers, der leder det katolske Sct. Andreas Bibliotek i København, pater Anders Baadsgaard, der virker som studenterpræst i København, og broder Theodor, som driver bogcafeen på Frederiksborgvej 11, og som fungerer som foredragsholder om forskellige emner rundt om i Danmark.

Franciskanerne etablerede sig i Roskilde med fire formål. De ville reetablere den franciskanske orden i Danmark, og de ville udbygge det økumeniske, dvs. tværkirkelige arbejde, gerne på skandinavisk plan. De ønskede at etablere voksnes indføring i kristendommen, som er en genoprettelse af udkirkens optagelsesproces i kristendommen, og endelig ville de indrage menigheden i et tættere samarbejde og i forkyndelsen. Menighedens

medlemmer er i dag meget aktive både under messen og i det daglige, praktiske arbejde i kirken og "Gråbrødrehus". Formanden for menighedsrådet har siden 1998 været Anni Meiertz.

Gråbrødrene har i samarbejde med menigheden været aktive med at sætte den gamle præstegård i stand. Således ønskede de at modernisere menighedssalen i præstegårdens sydlige fløj, så man efter messen i kirken "af bygningen inviteres ind i Gråbrødrehuset" og ledes til menighedssalen. Køkken og toiletforhold er moderniseret, og man har fået en fysisk adskillelse mellem Gråbrødrenes konvent og resten af huset.

I 1994 udarbejdede Carsten Iversens Tegnstue med Ansgarstiftelsen som bygherre et idéoplæg til ombygning af "Gråbrødrehus". Visionen var at gøre huset til et katolsk aktivitetsscenter med en bogcafé, gæsteværelser og faciliteter, så man kunne huse og bespise mange gæster i kortere eller længere perioder. Nogle af tankerne er ført ud i livet - moderniseringen af menighedssalen og indretningen af en bogcafé, som drives af broder Theodor. Der har dog endnu ikke været penge til at gennemføre en total renovering af "Gråbrødrehus".

Noter

(1) Franciskanerordenen er opdelt i grene, som igen er opdelt i provinser. Den konventuelle gren består af et halvt hundrede provinser, som på verdensplan tæller omkring 5000 brødre. Franciskanerne i Roskilde hører til kapitlet Las Cruces i New Mexico i USA, hvor der hvert tredje år holdes et provincialkapitel, dvs. et møde med repræsentanter for alle provinsens konventer. Gråbrødrene i Roskilde tilhører franciskanerkonventualernes amerikanske provins, hvis danske kommunitet ligger i Roskilde. Et kommunitet betyder et fællesskab.

(2) Fra begyndelsen har Sankt været forkortet Sct. i f.eks. Sct. Laurentii Kirke, men fra omkring 1990 gik man over til at skrive Skt. Laurentii Kirke.

(3) Bob Showers: "Den franciskanske tradition i Danmark" i: *Katolsk Orientering* 1994.

(4) Knud Simon Christensen: "Gråbrødrene igen i Roskilde efter 456 år" i: *Kristeligt Dagblad* 27.5.1994.